

Legyen Élmény a Nyelvtanulás Együtt (LÉNYEg) - Élményalapú nyelvtanulás és nyelvoktatás középiskolás diákok, nyelvtanárok és a Szegedi Tudományegyetem hallgatóinak és oktatóinak részvételével
EFOP-3.2.14-17-2017-00001

Egy íráskészséget fejlesztő élményalapú levélírás-projekt tapasztalatai

Kerekes Csilla

*Szegedi Tudományegyetem
angol–rajz- és vizuális kultúra osztatlan tanárszakos hallgató*

Nyelv: angol

Nyelvi szint: A2-B1

Témakör: változó

Bevezetés – nyelvtudás és nyelvoktatás napjainkban

Az idegennyelv-oktatás célja, hogy a tanulók számára olyan nyelvtudást biztosítson, amely jól használható a mindennapi életben. Napjainkban ennek különösen nagy jelentősége van, hiszen a nyelvtudás egyre inkább feltétele az egyén boldogulásának a mindennapi életben. Szükséges például a felsőfokú tanulmányok befejezéséhez és számtalan munkalehetőségnek is előfeltétele, így tehát növelheti a munkavállaló esélyeit a munkaerőpiacon. Lehetőséget biztosít arra is, hogy más nyelveket beszélő emberekkel és más kultúrákkal találkozzunk, ami mindenképpen szélesíti a látókörünket. Elmondhatjuk tehát, hogy az idegennyelv-oktatás az oktatási rendszerünk nagyon fontos részét képezi és igen nagy jelentőséggel bír.

A kerettanterv úgy fogalmaz, hogy: „A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg.” (51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet). Az oktatáspolitikai is megfogalmazza tehát azt az igényt, hogy a tanuló

tevékeny résztvevője legyen a nyelvtanulási folyamatnak. Az aktív részvétel feltételeit az élményalapú nyelvtanítási módszertan alkalmazásával biztosíthatjuk. Ennek a módszertannak a keretein belül olyan módszereket és tanulásszervezési módokat használunk (például a projektmódszert, a kooperatív tanulást, az interkulturális nevelést, a felfedezéssel való tanulást vagy a médiapedagógiát), amelyek tevékenységek közben fejlesztik a tanulók nyelvhasználatát.

Az idegen nyelvi fejlesztés keretei az EFOP-3.2.14-17. LÉNYEg projektben

Rengeteg kérdés merül fel azzal kapcsolatban, hogy az iskolai keretek között történő nyelvoktatás mennyire hatékony és hogyan valósul meg. Fontos, hogy legyenek olyan kezdeményezések és fejlesztések, amelyek a nyelvtudás megszerzését segítik. A Szegedi Tudományegyetem EFOP-3.2.14-17. LÉNYEg (Legyen Élmény a Nyelvtanulás Együtt) pályázata, amelyben mind diákok, mind hallgatók részt vesznek, egyike ezeknek a projekteknek. A projekt évközben délutáni szakkörökön és a nyári folyamán táborokban biztosít lehetőséget a tanulócsoportoknak arra, hogy élményalapú, nem formális keretek között fejlesszék nyelvtudásukat. A szakköröket és táborokat vezető hallgatók pedig új ismeretekkel gazdagodnak és fejleszthetik szakmai tudásukat azáltal, hogy itt nem a hagyományos pedagógiai módszereket alkalmazzák, hanem egy új megközelítést és új módszereket is kipróbálhatnak.

Gyakorlati tapasztalataim az élményalapú nyelvoktatással

2018-ban a nyári tábor foglalkozásainak egyik oktatójaként vettem részt a programban. A következőkben egy íráskészséget fejlesztő élményalapú levélírás-projektet szeretnék bemutatni, amelyet a hetem egyik legsikeresebb részeként értékeltem. A csoportomat az előzetes teszt alapján a Közös Európai Referenciakeret (KER) szerint meghatározott A1–A2 szintre sorolták, ám hamar kiderült, hogy jópáran közülük már B1 szinten vannak, így a feladatokat ennek megfelelően kellett összeállítanom.

Fő célnak a szókincsfejlesztést tűztem ki és azt, hogy a tanulók minél több kommunikációs helyzetben tudják használni a nyelvet. Próbáltam úgy egymásra építeni a feladatokat, hogy ne csak a szavak jelentését tanulják meg, hanem a megfelelő használatukat is.

A hét folyamán többféle alternatív stratégiát alkalmaztam, például a projektmódszert, amely során a tanulóknak csoportokba rendeződve az ötödik nap végére létre kellett hozniuk a saját szigetüket és ezt be kellett mutatniuk egy potenciális lakosnak. A hetet tematikusan építettem fel, minden napnak megvolt a maga témaköre, például utazás, étkezés, emberek. A foglalkozásokat ezek köré a témák köré építettem fel, és a projektmunka is így állt össze. Minden nap ki kellett egészíteni a szigetet valami olyannal, ami kapcsolódott az aznap tanultakhoz. Például ha az *étkezés* volt a téma, akkor meg kellett tervezni a sziget saját nemzeti ételét: milyen hozzávalókból áll, hogyan készül, milyen típusú helyen lehet kapni. Alkalmaztam továbbá médiapedagógiát és kooperatív tanulási módszert is. A csoportomban oda kellett figyelnem a differenciálásra, mivel a tanulók nyelvtudása nem volt azonos szinten képességeik, tanulási stílusuk is különböző volt (például volt olyan tanuló, akinek fele annyi idő kellett egy feladatmegoldásához, mint másnak).

A levelező csoportok

Az első órán megkérdeztem a csoporttól, hogy mit szeretnének mindenképpen gyakorolni a hét folyamán, és a válasz szinte egyöntetűen az volt, hogy a levélírást. Amikor megkérdeztem, hogy miért okoz ez nekik problémát, arra számítottam, hogy az angol megfogalmazással, egy-egy szó angol megfelelőjével, esetleg egy mondat helyes fordításával lesz gondjuk. Így meglepetésként ért, hogy a többség, a tanulók nyolcvan százaléka, azt tartotta nehézségnek, hogy nincs ötlete a témához, nem tudja, hogy mit lehetne leírni a levélben. Utólag átgondolva a kérdést rájöttem, hogy a válasz valójában nem is meglepő: ha visszaemlékszem saját gimnáziumi éveimre, valóban sokszor találgoztam olyan témával, amelyhez még a saját anyanyelvemen sem tudtam volna hozzászólni. A levélírási feladatok sokszor nem veszik

figyelembe a tanulók életkori sajátosságait, az iskolai követelmények nincsenek összhangban az iskolán kívüli követelményekkel.

A probléma orvoslása érdekében az egyik szaktársnőmmel arra az elhatározásra jutottunk, hogy levelezést indítunk a csoportjaink között. Ennek során levelezőpárok alakulnak ki, akik minden nap írnak egymásnak egy adott témában egy 5–8 soros levelet, tehát nagyjából 50–80 szót. A célunk az volt, hogy olyan módon fejlesszük a diákok íráskészségét, hogy közben nem helyezünk rájuk nyomást. A tanulók számára izgalmas és élvezetes feladatot hoztunk létre, amely során olyan témákról kellett írniuk, amelyek érdeklik őket és életközeliak a számukra. Mivel meghagytuk a szabad témaválasztást, a kreativitásuk könnyebben kibontakozhatott, és nem is volt probléma számukra a levél megírása. Minden nap motiválta őket, hogy részt vegyenek a foglalkozásokon és írjanak valakinek, aki már nagyon várja a válaszukat.

A feladat bevezetéseként néhány érdekes információt osztottam meg magával a levélírással kapcsolatban: milyen céllal írtak levelet az emberek, hogyan juttatták el őket egymásnak. Ezután elmondtam a tanulóknak, hogy ezen a héten a másik csoport tagjaival fognak levelezni. A feladat különlegessége pedig az lesz, hogy csak az utolsó napon ismerik majd meg a levelezőpartnerüket, addig ugyanis kódneveket kell használniuk. Ezt a tanulók nagyon izgalmasnak találták, nagyon várták, hogy elkezdhesék megírni a levelet.

Első lépésként megbeszéltük a levél formai követelményeit, majd a tartalmi elemekről esett szó. Azt kértem, hogy az első levélben mutassák be magukat röviden: írják le, hogy milyen idősök, milyen iskolába járnak, mit szeretnek szabadidejükben csinálni, illetve írjanak le néhány információt a családjukról, például hogy hány testvérük van, hol élnek. Ehhez segítséget nyújtott nekik az, hogy az óra elején bemutatkozó játékokat játszottunk, amivel kicsit megismerhették egymást. Ilyen volt például a *Vakrandi* nevű játék, amelynek lényege, hogy a tanulók két körbe ültek, és a hagyományos vakrandihoz hasonlóan két percük volt arra, hogy minden társukkal megbeszéljenek öt kérdést magukról (például hol élnek, mi a kedvenc színük, filmük, ételük, és miért szeretik ezeket). Mivel az én csoportomban a tanulók különböző iskolákból és osztályokból jöttek, a játék során valóban új

információkat szerezhettek egymásról. A játékok segítségével a levél megírása is könnyen ment, hiszen volt ötlet, amiből gazdálkodhattak.

A levélírára a csoporttársnőmmel megbeszélve mindketten 20–25 percet szántunk. A tapasztalatom az volt, hogy ezt az időtartartamot a témától függően rugalmasan kellett kezelni. Amikor a tanulók készen voltak, levittem a leveleket a másik csoportnak, akik a nap második felében válaszoltak a társaiknak, valamint tettek fel pár kérdést, hogy a levélírás ne veszítse el a célját. Fontosnak tartom elmondani, hogy a levél megírásánál engedélyeztem, hogy használják a telefonjukat. Sok tanulónak volt már letöltve online szótár a telefonjára, akiknek pedig nem, azoknak megmutattam és segítettem letölteni olyan szótárt, amelyet a későbbiekben is tudnak használni. Egy olyan világban élünk, ahol a fiatalok kilencven százaléka már rendelkezik valamilyen okostelefonnal, tablettel, i-paddel. Sok tanár úgy gondolja, hogy ezek az „okos kütyük” ördögtől való dolgok, én viszont azt gondolom, hogy a modern technológia körülvesz minket és már nem az a kérdés, hogy használjuk-e, hanem az, hogy hogyan használjuk őket. Ha megtanuljuk és megtaníttuk kihasználni az Internet adta lehetőségeket, akkor megkönnyíthetjük és élvezetesebbé tehetjük az oktatást is.

A következő napon a tanulóim már nagyon várták a leveleket. Mivel a hetemet tematikusan építettem fel, ezért mindig megkértem a tanulókat, hogy az adott témával kapcsolatban is írjanak le valamit, ne csak a kérdésekre válaszoljanak, amiket a társaik feltettek. A szerdai napom egyik témája az étkezés volt. Amikor elkezdtük megírni a levelet, akkor nem csak azt kértem tőlük, hogy írják le, hogy mi a kedvenc ételük, hanem azt is, hogy emlékezzenek vissza, milyen kultúrák ételéről tanultunk, és írják le, melyik volt számukra a legizgalmasabb. Ez a témakör nagyon tetszett a diákjaimnak, valamint ebben a témakörben rengetek új szóval is megismerkedtek. Volt olyan tanuló, aki a levélben leírta, hogy az egyik ország, aminek az ételével megismerkedtünk, Olaszország volt, erről pedig eszébe jutott, amikor a szüleivel Velencébe látogattak el – többek között ezt is beleírta a levelébe. Egy másik lány az előző levélben említette, hogy szeret főzni, a levelezőtársa pedig megkérdezte, hogy mi a kedvenc étele. Mivel az óra során rengetek új szót megtanultak, az ételek hozzávalóit és néhány

elkészítési módszert is, a tanuló nemcsak azt írta le, hogy mi a kedvenc étele, hanem azt is, hogy hogyan kell elkészíteni azt.

Ahogy teltek a napok, a diákok egyre jobban várták a leveleket és persze azt, hogy találkozhassanak a társaikkal. A levélírás folyamata egyre könnyebben ment. Az első pár napon még azért kellett a levélírásra szánt 25 perc, mert a tanulóknak gondolkozniuk kellett azon, hogy mit írjanak le, illetve hogyan fogalmazzák meg azt. Ez azért is lehet, mert jó pár tanuló esetében az iskolai angol órákon a levélírásra kapták a legkevesebb időt, sőt, általában házi feladatként adták fel azt nekik. A csütörtöki napon azonban már szinte semmilyen előzetes instrukciót nem kellett kiadnom azzal kapcsolatban, hogy mi legyen a levél tartalma, és a másik csoportnál is hasonló volt a helyzet. Itt már azért kellett plusz öt percet adnom a csoportnak, mert volt, aki még szeretett volna néhány dolgot leírni a társának. Ezt egy nagyon fontos előrelépésnek tartottam, ugyanis a levélírás folyamatát mindig azzal kezdtem, hogy ötleteket gyűjtöttem a tanulókkal azzal kapcsolatban, hogy mit írjanak a levelükben.

Úgy gondolom, a levélírás ilyen formája egy remek lehetőség arra, hogy a tanulók íráskészségét fejlesszük. A folyamatot azonban jól meg kell tervezni és át kell gondolni. A célunk, hogy a tanulók íráskészsége úgy tudjon fejlődni, hogy közben ne érezzenek teljesítménykényszert, alapvetően megvalósult. Mindazonáltal meg kell említenem, hogy voltak olyan dolgok, amelyeket másként kellett volna csinálnunk. Mivel nem volt előzetes tapasztalatunk, ez nyilván a folyamat közben derült ki. Az egyik ilyen nehézség az volt, hogy bár azonos csoportlétszámmal kezdtük a munkát, volt olyan nap, amikor valaki hiányzott, így előfordult, hogy valamelyik csoportból egy tanuló két személynek írt levelet, ami természetesen plusz idővel járt, és a többi tanulót addig valamivel le kellett foglalni. Ilyen esetekre érdemes összegyűjteni néhány felkészülést nem igénylő feladatot.

A feladat lezárásaként az utolsó napra szerveztünk a csoportjainkkal egy közös foglalkozást, ahol a levelezőtársak megismerhették egymást. A másik csoportból azonban egy diák ezen nem tudott részt venni. Ezt úgy oldottuk meg, hogy készített egy videófelvételt, ahol bemutatkozott a társának, így ha nem is személyesen, de megismerték egymást.

Tapasztalataink rövid összefoglalása

Érdemes néhány tapasztalatot kiemelni, amelyek egy ilyen feladat lebonyolítását segíthetik. Először is a levélíráshoz szánt időt és a megadott témákat rugalmasan kell kezelni. Ahogy teltek a napok, egyre szabadabban szerettek volna írni a tanulók, egyre több mindent tudtak és szerettek volna leírni a társaiknak, aminek teret kell biztosítani. Fel kell készülni arra is, főleg kezdő csoport esetében, hogy a levélíráshoz ellenőrizzük a tanulókat, segítsünk nekik fordítani vagy éppen megalkotni egy mondatot, ez ugyanis a nyelvi szintjük miatt néha nehézséget okoz. Az első napokon sokkal jobban elő kellett készíteni magát a folyamatot, mint a későbbiekben. Végül pedig fontos megemlítenünk az oktatók közötti kapcsolattartást. Én és a csoporttársam minden nap konzultáltunk egymással az adott témákról, illetve arról, hogy mikor írják a tanulók a leveleket, és ez alapján terveztük meg az óráinkat is. Szerencsére a mentortanáraink rengeteget segítettek, nagyon sok hasznos tanácsot adtak, ezzel megkönnyítve a munkánkat.

Zárszó

Összegezve úgy gondolom, hogy nagyon jó ötlet volt megvalósítani ezt a feladatot annak ellenére, hogy voltak nehézségek, és nyilván sokkal könnyebb lett volna hagyományosabb módon gyakoroltatni a levélírást. Hiszem, hogy az egyik legjobb dolog a tanári hivatásban az, hogy láthatjuk a tanulók sikerélményét. Amikor egy tanuló egy hét alatt egy ötsoros levél megírásától eljut egy tizenöt soros levélíráshoz és a gyakorlást még élvezzi is, az megéri azt a plusz munkát, amivel ez jár. Mindenkit arra biztatok, hogy ha lehetősége nyílik rá, vegyen részt egy ilyen projektben, ragadja meg az alkalmat, mert olyan élményeket és tapasztalatokat szerezhet, amelyek meghatározóak lehetnek a pályája során.

Hivatkozás

51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 3. melléklete: Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára, Második Idegennyelv elérhető:http://kerettanterv.ofi.hu/03_melleklet_9-12/index_4_gimn.html